

— og særlig — fra Socialdemokratiets Side og fra radikal Side blev krævet Indskriden for at forhindre, at den Udvikling skulde fortsættes ud i det Uføre, som den maatte bringe os ud i, og de, der modsatte sig det, var netop det konservative Folkeparti og Venstre.

Det ærede Medlem Hr. N. Johan Laursen, som ogsaa talte fra Venstres Side, omtalte, at de sociale Naturlove har deres egen Maade at hævde sig paa, og dem kommer vi ikke udenom. Hvor meget Kendskab han har til de sociale Naturlove, ved jeg ikke. Han oplyste os om, at det teologiske Studium, som han særlig har kastet sig over, ikke har meget med Nationaløkonomi at gøre, men alligevel mener han at have opdaget de sociale Naturlove og deres ubønhørlige Maade at optræde paa. Det, han derimod ikke synes at have nemmet fuldt ud, er Læren om, at alt skal optages i den bedste Mening, for det, han havde at fortælle om Socialdemokratiet, var, at vi kunde maaske nok leve en Tid paa Misundelsen, men han mente alligevel, vi vilde komme til at føle Sult, dersom vi skulde fortsætte paa den Maade. Han kunde altsaa ikke tænke sig, at der kunde være ædlere og bedre Motiver til at arbejde for Socialismen end blot Misundelse. Dersom han havde undersøgt de sociale Love og deres Virkninger nærmere, kunde det være, han havde opdaget, at der var andre Motiver til at arbejde for Socialismens Gennemførelse og for de socialdemokratiske Tanker og Ideer end blot Misundelse. Han vilde da maaske have opdaget, at de sociale Love, som optræder saa ubønhørligt, hvorfor det ogsaa hævner sig at sidde dem overhørig eller handle imod dem, er af den Beskaffenhed, at de dømmer det Samfund til Undergang, der ikke er i Stand til at skabe sunde og gode Betingelser for den sociale Udvikling. De Betingelser er selvfølgelig helt anderledes i et Samfund som det, vi lever i, end de har været i tidligere Tiders Samfund, hvor den samme Udvikling ikke havde fundet Sted. Den Arbejderstand, der gennem mere end en Menneskealder har dygtiggjort sig til den Opgave at hæve Arbejderstandens Kaar op til et bedre socialt Niveau, gennem Oplysning, gennem Organisation, gennem Deltagelse i Samfundsstyrelsen, ved den

Indflydelse, den har været i Stand til at øve paa hele den sociale Udvikling, den Arbejderstand kan man ikke byde de samme Vilkaar, som man kan byde Arbejdere, der lever paa et lavere socialt Trin. Jeg bringer i saa Henseende i Erindring de Udtalelser, det ærede Medlem Hr. Moltesen fremkom med forleden Dag fra denne Talerstol. Han refererede en Samtale mellem ham og en Indier om det sociale Spørgsmaal, hvor Indieren gjorde ham opmærksom paa, at i Indien var Forholdene anderledes end i Europa, der var Arbejderne ikke kommet videre end til at betragte sig som en Kaste og havde intet Haab om at kunne komme ud af denne Kaste, men maatte blive deri og opfylde deres Pligter. Men den moderne Arbejder i de civiliserede Stater har en anden Opfattelse af sit Menneskeværld, af de Krav, han kan stille til Samfundet, end denne indiske Arbejder. Kasteaanden anerkendes ikke af Nutidens Arbejdere. De har til Opgave at skabe sig selv og deres Stand bedre Levevilkaar, hæve sig ud af den Trældomstilstand, hvori deres Kaste tidligere har befundet sig, og derfor lykkes det heller ikke at tvinge dem nedad til saa daarlige Kaar, at denne Fremdrift maa opgives, eller at der kommer Tilbagegang i Stedet for de Fremskridt, der hidtil er opnaaet. Det ærede Medlem Hr. Laursen sagde til os, at en af de sociale Love, som han havde sigtet til, var den, at der skete ingen Fremskridt, medmindre man kunde vente sig Profit deraf; Arbejdet kom ikke i Gang, Foretagssomheden kom ikke til Udvikling, medmindre der kunde ventes Udbytte deraf. Det er en særlig kapitalistisk Tankegang, men det er rigtigt, at den for en stor Del er gældende rundt om i Samfundet og i alle Samfundslag. Kan man da vente sig, at Arbejderstanden skulde føle sig særlig kaldet til at vise Arbejdsvillighed og Arbejdsdygtighed, naar man byder den saadanne Vilkaar, at den ikke kan opnaa den Fordel deraf, at den kan tilfredsstille de Livsvaner, som den nu har tilegnet sig, medens den helst skulde have Haab om at faa endnu bedre Livsvilkaar? Men, siger man: Det kan Regeringen ikke gøre noget overfor. Samfundet maa have Lov til at udvikle sig, som det kan, for kun derigennem faar vi den sunde, naturlige Udvikling. Men man kan i alt Fald kræve